

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5483/2021
04.11.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Јелице Бојанић Керкез, Споменке Зарић, Гордане Комненић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., коју заступају пуномоћници Марија Јоксовић и Драгана Ђилас, адвокати из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД са седиштем у Београду, коју заступа пуномоћник Тијана Воротовић, адвокат из ..., ради утврђења и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 12221/20 од 28.04.2021. године, донео је дана 04.11.2021. године

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 12221/20 од 28.04.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 12221/20 од 28.04.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 13310/19 од 29.01.2020. године, тако што се **ОДБИЈА** као **неоснован**, тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да је ништава одредба члана 9. став 9.1. алинеја I уговора о готовинском кредиту број ... закљученог дана 02.02.2016. године између тужилце АА, као клијента и тужене „UniCredit Bank Srbija“ АД Београд, која гласи: “Корисник кредита се обавезује да плати банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 3,5% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600 RSD“ и да се тужена обавезе да тужилци на име стицања без основа исплати износ од 6.300,00 динара са законском затезном каматом почев од 02.02.2016. године па до исплате, као и захтев за накнаду трошкова поступка у износу од 27.800,00 динара са траженом законском затезном каматом.

Обавезује се тужилца да туженој накнади трошкове целокупног поступка у износу од 61.300,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 13310/19 од 29.01.2020. године утврђено је да је одредба члана 9. став 9.1. алинеја I уговора о готовинском кредиту број ... закљученог дана 02.02.2016. године између тужилце АА као клијента и тужене

„UniCredit Bank Srbija“ АД Београд, као банке, која гласи: Корисник кредита се обавезује да плати банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 3,5% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 RSD“ ништава; обавезана је тужена да тужиљи, на име стицања без основа исплати износ од 6.300,00 динара, са законском затезном каматом почев од 02.02.2016. године па до исплате; обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 27.800,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана наступања услова извршности до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 12221/20 од 28.04.2021. године, одбијене су, као неосноване, жалбе парничних странака и потврђена првостепена пресуда: одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неосновани.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ...18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су дана 02.02.2016. године закључиле уговор о готовинском кредиту број ... којим је тужена тужиљи одобрила кредит у износу од 180.000,00 динара са роком отплате од 36 месеци, уз ефективну каматну стопу од 14,94% на годишњем нивоу. Одредбом члана 9. став 9.1 алинеја I наведеног уговора уговорена је фиксна једнократна накнада за обраду кредитног захтева од 3,5% од износа одобреног кредита, а која је наплаћена у износу од 6.300,00 динара дана 02.02.2016. године. Тужена банка је тужиљи на обрасцу понуде дате тужиљи дана 02.02.2016. године, у члану 3. тачка 3. навела врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, па између осталог и да је једнократна накнада за обраду кредитног захтева фиксна од 3,5% односно да износи 6.300,00 динара, а што је све наведено и у обавезним елементима уговора од 02.02.2016. године (у члану 3.5).

Имајући у виду овако утврђено чињенично стање, нижестепени судови су закључили да је спорна одредба уговора о кредиту ништава, на основу члана 103. Закона о облигационим односима, из разлога што тужиљи, као кориснику кредита, тужена банка није образложила на основу чега је утврдила висину трошкова обраде кредитног захтева и пуштања у коришћење, односно није објаснила да ли висина трошкова од 3,5% представља адекватну накнаду за стварне трошкове, односно како је

дошла до опредељеног новчаног износа. С обзиром на то, нижестепени судови су сматрали да тужила има право на враћање новчаног износа наплаћеног по основу ништаве одредбе, на основу члана 104. и 214. ЗОО, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена банка несавесни стицалац.

Врховни касациони суд сматра да је становиште нижестепених суда засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. ЗОО, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог Закона.

Одредбом члана 1065. ЗОО прописано је да се уговором о кредиту банка обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услов давања, коришћења и враћања кредита члан (1046).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама („Сл. гласник РС“ 107/2005, 91/2010 и 14/2015), којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима, и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ бр. 65/11), која је донета на основу одредаба Законика о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ бр. 36/11 и 39/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају, јер је спорни уговор о кредиту закључен 29.11.2018. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показано интересовање (у даљем тексту понуду) на начин на који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 5. тачка 3. и члан 17. став 1. наведеног Закона).

Сагласно овим законским одредбама, у Одлуци о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику, коју је донела Народна банка Србије („Службени гласник РС“ бр. 65/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1 Б, основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3. тачка 3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

У конкретном случају, у понуди поводом закључења спорног уговора о кредиту утврђена је висина и врста свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, па између осталог и једнократна накнада за обраду захтева – фиксна 3,5% од износа кредита односно 6.300,00 динара, што одговара садржини спорне уговорне одредбе члана 9. став 9.1. алинеја I којом се тужила обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 3,5% тог износа реализованог кредита. Како је тужила садржином наведене понуде обавештена о врсти и висини накнаде која пада на њен терет, банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Исказивањем ове накнаде за банкарску услугу (обраде предметног захтева и пуштање кредита у коришћење) задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. ЗОО (врста и висина/фиксна или променљива). Зато побијана уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење банци плати једнократну накнаду у висини од 3,5% од износа реализованог кредита није противна основним начелима облигационог права нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, тужила неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланов 104. и 214. ЗОО.

Уговарањем наплате трошкова обраде кредита у једнократном износу и задржавањем истих од износа одобреног кредита уз њихово истовремено укључење у ефективну каматну стопу не води неравноправности учесника облигационог односа у корист банке. Уговарање једнократне накнаде и наплате трошкова обраде кредита кроз задржавање истих од износа главница одобреног кредита није законом забрањено. При томе, околност да су ти трошкови истовремено приказани у оквиру ефективне каматне стопе није доказ да је на тај начин извршена двострука наплата уговорених трошкова обраде кредита. Ово зато што уговором исказана ефективна каматна стопа у коју су укључени трошкови обраде кредита не представља правни основ за њихову наплату, већ само и искључиво обрачунски приказ укупних трошкова и свих накнада које ће корисник кредита платити за кредитна средства која су му одобрена.

Ни чињеница да је на понуди назначен исти датум када је закључен и спорни уговор о кредиту не значи да је спорна одредба уговора ништава. Наиме, чланом 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга прописано је право корисника да одустане од закљученог уговора о кредиту у року од 14 дана од дана закључења уговора, без навођења разлога за одустанак, што тужила није учинила.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2., 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП припадају трошкови целокупног поступка, према оствареном успеху у спору.

Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву, и то на име: приступа пуномоћника на једном неодржаном рочишту у износу од 4.500,00 динара, приступа на једном одржаном рочишту у износу од 7.500,00 динара, за састав поднеска у износу од 6.000,00 динара, за састав жалбе у износу од 12.000,00 динара и за састав ревизије у износу од 18.000,00 динара. Туженој су признати трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку у износу од по 1.900,00 динара, ревизију у износу од 3.800,00 динара и ревизијску одлуку у износу од 5.700,00 динара, све према важећој Таксеној тарифи, па трошкови укупно износе 61.300,00 динара.

Из наведених разлога на основу члана 416. став 1. и члана 165. ЗПП, одлучено је као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија
Весна Субић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић